

Maandag 13 november 1916 – ochtendeditie

Geïnterneerden.

Binnenkort zullen terug een vijftigtal Belgen te Groningen aan het werk worden gezet. Zij zullen huisvesting vinden in het Belgische interneringskamp te Groningen. Dit kamp is reeds helemaal gereed; het maakt een zeer vriendelijke indruk.

De heer J. Drewes, scheepsbouwer te Groningen, heeft eveneens een aantal Belgen aan het werk gezet.

Londen, 12 november. Officieel: Gisteravond hebben we met succes een vooruitspringend gedeelte in het vijandelijk front ten zuiden van Ieper met gas aangevallen. Behalve de gewone bedrijvigheid van de artillerie valt er verder van het gehele front niets te berichten.

Van Duitse zijde.

Berlijn, 12 november. Een draadloos telegram uit Carnarvon deelt de inhoud mede van de uitlatingen van de Belgische minister van justitie, Carton de Wiart, over de regeling van de Belgische arbeidsverhoudingen. Het is de moeite niet waard in te gaan op de schimpende taal, die blijkbaar bestemd is om de Belgische bevolking tot verzet te prikkelen. Wanneer het verschaffen van betaalde arbeid aan werklozen, wat tot dusver rustig verliep, in het vervolg niet zonder scherpere dwangmaatregelen zou kunnen geschieden, dan zou de verantwoordelijkheid hen treffen, die de volkshartstochten trachten op te zwepen. Het is natuurlijk onwaar, dat de Belgische arbeiders tot werken in Duitse fabrieken gedwongen zouden worden.

De Münchener Neueste Nachrichten is van oordeel, dat in de rede die Bethmann-Hollweg onlangs gehouden heeft, verreweg het

belangrijkste wat hij zegde over België ging. Hij herhaalde, dat bij hetgeen hij over Duitslands oorlogsdoel had gezegd, nooit de inlijving van België was genoemd. Hierin hebben de leden van de hoofdcommissie uit de rijksdag een soort programma gelezen. Alle partijen in de commissie gaven te verstaan, dat zij aan een eenvoudige inlijving niet denken, maar men herinnerde de rijkskanselier tevens, dat hij ook meermaals had gezegd, dat in België de oude toestand niet mocht terugkeren en België aan de invloed van Engeland en Frankrijk onttrokken moest blijven. Op datzelfde standpunt stelden zich de vertegenwoordigers van beide groepen der liberale partij, van het centrum en van de rechterzijde. Slechts de vertegenwoordigers der beide socialistische groepen en der Polen namen een afwijkende houding aan. De Münchener Neueste Nachrichten is het met de meerderheid der partijen eens.

Aan de Daily Mail wordt geschreven:

Mascottes en talismans nemen in het leven van de soldaat een belangrijke plaats in. Ik ken een man, die in zijn ransel een rozenkrans droeg, die hij in een van de straten van Ieper had opgeraapt. Op zekere dag werd zijn been op twee plaatsen gebroken door een groot stuk van een bom uit een loopgraafmortier, maar ofschoon hij hevige pijnen leed, wilde hij zich niet naar een verbandplaats laten brengen voor we zijn ransel doorzocht en de rozenkrans gevonden hadden. "Als ik hem niet meeneem, zal ik op weg naar het hospitaal getroffen worden" zegde hij.

Dit is volstrekt geen op zichzelf staand voorbeeld. Bijna iedere man aan het front heeft de een of andere soort mascotte – een rozenkrans, een zwarte kat, een knoop van een Duits uniform, een geluksolifantje of enig ander vreemd ding, dat hem moet beveiligen.

Men vindt in het leger ook allerlei soorten bijgeloof. De een is ervan overtuigd, dat hij op vrijdag zal sterven. Een ander zou liever een droge – en dus kostbare lucifer – verknoeien, dan er drie sigaretten mee op te steken; een derde zal zich weer gelukkig achten als hij op weg naar de loopgraven een koe ziet; een vierde zal ieder gevaar onder de ogen zien, zich vrijwillig voor de gevaarlijkste baantjes aanmelden zonder de minste angst te voelen, alleen omdat hij “zo’n gevoel heeft, dat hij er goed van zal afkomen”. En gewoonlijk gebeurt dat ook.

Ik had eens een bediende, die altijd een schoenknoopje aan een koordje om zijn hals droeg. Hij had het, ergens in kwartier liggend, van een klein meisje ten geschenke gekregen en stelde er evenveel prijs op als een juwelier op de Koh-i-noer zou doen.

Maandag 13 november 1916 – avondeditie

De Koningin Regentes.

Bij de Maatschappij Zeeland is nog steeds geen bericht ontvangen van de Koningin Regentes. Dit lange ophouden wekt te meer verwondering, waar bij de vorige aanhouding van de mailboot Prins Hendrik in september deze boot enkele uren later weer werd vrijgelaten.

De gelande Belgische vliegers.

De bij Ter Heide gelande Belgische vliegers zijn de officieren Vertongen en Jonas.

De heer Vertongen deelde mede, dat zij militaire telegrammen en berichten overbrachten van Havre naar Engeland en terug en dat zij

vrijdagmiddag om 3 uur waren vertrokken van Folkestone, op de terugreis. Toen zij waren opgestegen, werden zij overvallen door mist, en dit werd zo erg, dat zij zich niet meer konden oriënteren. Zij vlogen op een hoogte van 1500 meter, en te zes uur, toen zij niet wisten waar zij waren, besloten zij te dalen. Toen zij door de wolkenlaag heen waren, ontdekten zij, dat zij boven de zee vlogen; zij zagen twee vlekken, en daalden, om, indien het een schip was, opgenomen te kunnen worden. Spoedig bemerkten zij, dat het twee duikboten waren en onmiddellijk besloten zij weer te stijgen, daar zij onbewapend waren, zelfs hadden zij geen revolver op zak. Nadat zij waren doorgevlogen, bemerkten zij eindelijk land en de heer Vertongen begreep, dat dit de Hollandse kust was, daar de Belgische hem heel goed bekend is, terwijl de Franse zeer steil is.

De vliegers moesten een noodlanding maken, daar zij nog slechts 4 à 5 liter benzine bij zich hadden.

Het vliegtuig is onder bewaking gesteld. De beide inzittenden, die nu in Den Haag vertoeven, hebben tot vrijdag 12 uur hun erewoord gegeven om niet te ontsnappen. Er is thans een onderzoek gaande, of zij al of niet geïnterneerd zullen worden. De officieren zijn beiden gedecoreerd met verschillende orden, o.a. de Leopoldsorde.

De heer Vertongen schijnt een van de beste Belgische vliegers te zijn, die het leger al menige dienst heeft bewezen.

Le XXe Siècle, het Belgische blad, dat te Havre verscheen en het de Belgische regering, die geen politieke censuur mag uitoefenen op de pers, zo dikwijls lastig gemaakt heeft door zijn annexionistische campagne en laatst weer door zijn onbesuisde stukken over de Vlaamse Beweging, heeft te Havre zijn matten opgerold en verschijnt nu te Parijs. Zijn eerste nummer, aldaar uitgekomen, dat van 2-3

november, heeft reeds te maken gehad met de Franse censuur, te oordelen naar een witte vlek op de eerste bladzijde.

De dag van de terechtstelling van Edith Cavell is, blijkens het Medical Journal, in Engeland zowel als in Frankrijk, herdacht. In Engeland door het besluit tot stichting van een rusthuis voor zusters, waar jaarlijks een honderdtal verpleegsters kunnen opgenomen worden. Op dezelfde dag is te Parijs een hospitaal geopend voor 100 bedden, welke ter beschikking van het leger zijn gesteld. Het draagt Edith Cavell's naam, staat onder leiding van prof. dr. Hartmann en mevr. Curie, die zich met de radiografie heeft belast. Aan het hospitaal is een school verbonden voor opleiding van verpleegsters. Ook is te Shoreditch, waar juffrouw Cavell als verpleegster is werkzaam geweest, op die dag in het hospitaal een gedenksteen voor haar onthuld.

Vandaag wordt te Berlijn de zogenaamde eenheidsworst ingevoerd. De gemeente heeft namelijk aan achttien slaggers opgedragen de inwendige delen van de daar geslachte beesten tot lever- of bloedworst te verwerken en aan alle slaggers te leveren. Tegen verrekening op de vleeskaart zal die worst voor 1,20 mark (met meel vermengd) tot 1,60 mark (zonder meel) per pond voor de bevolking verkrijgbaar zijn.

Uit de Vlaamse Beweging.

De heer L. Picard verzoekt om plaatsruimte, om enige opmerkingen over de Vlaamse Beweging te maken, die volgens hem tot nu toe in ons blad nog niet voldoende tot hun recht zijn gekomen. Wij laten hier zijn, in drie artikelen verdeelde, beschouwingen volgen.

De kracht van een sociale of politieke stroming is niet alleen kwantitatief te schatten naar het aantal van hen, die deelnemen aan de beweging. Waar een strijd om een hervorming in staat of maatschappij gestreden wordt, is er meer nodig dan de som der op zichzelf staande partijgangers; in elke partij is organisatie het voornaamste. Daarom heeft het volstrekt geen zin te vragen hoeveel actieve flaminganten er wel zijn en hoeveel passieven; de vraag moet luiden: hoe houdt zich de georganiseerde Vlaamsgezindheid?

Die vraag zou zeer makkelijk te beantwoorden zijn wanneer de Vlaamsgezindheid reeds een vaste vorm van partij zou aangenomen hebben, doch zulk een flamingantenpartij, die alle Vlaamse kracht en wil tot één geheel zou centraliseren, bestond er niet. De kracht der Vlaamsgezinden was tot hertoe geconcentreerd in enkele, buiten de partijen staande, genootschappen, die nooit een bepaalde politieke lijn gevolgd hadden, maar op directe, en ook, door bewerking der openbare opinie, op indirecte wijze, op de leiders der drie staatspartijen en op de regering ten voordele der Vlaamse taalbelangen trachtten invloed uit te oefenen. Daarnaast moeten ook als op zichzelf staande Vlaamse krachten zekere Vlaamse leiders worden meegerekend en eindelijk ook de literatoren.

Van bedoelde genootschappen zijn stellig de belangrijkste:

- 1) De Belgische afdelingen van het A.N.V. De twee sterkste afdelingen, Antwerpen en Brussel, hebben zich op algemene vergaderingen bij dagorde voor het principe der bestuurlijke scheiding uitgesproken. In alle steden zijn de besturen der afdeling de ziel van het Volksofbeeldingswerk, dat weliswaar zelf niet aan politiek doet, maar toch geheel in activistische handen is. Het centrum van al die afdelingen is het secretariaat van Groep België, dat geleid wordt door dr. Hyp. Meert, die zeer activistisch is.

- 2) De oud-hoogstudentenbond en het Katholiek Vlaams secretariaat, die in de katholieke partij een zekere macht hebben weten te winnen. Het secretariaat is sinds het begin van de oorlog buiten werking gesteld, daar de secretaris tot de Belgische reserve behoort. De bond, door welke het secretariaat eigenlijk gesticht is, heeft zich bij plechtige dagorde voor de huidige vervlaamsing der hogeschool van Gent uitgesproken. Door enkele leden en bestuursleden van die vereniging wordt te Antwerpen het weekblad "De Eendracht" uitgegeven.
- 3) Het Nationaal Vlaams Verbond was in de laatste weken aan het kwijnen gegaan; er waren echter nog twee sterke afdelingen: Brussel en Gent. De eerste stemde een dagorde voor de bestuurlijke scheiding; de tweede een motie van protest tegen de maatregelen, die de Belgische regering ten aanzien van De Clercq en Jacob getroffen heeft.
- 4) In de Groeningerwachten eindelijk waren de jongere en meer volkse elementen verenigd: ze zijn allen activist.

Van de Vlaamse leiders echter zijn er nog velen passief. In de eerste plaats: Van Cauwelaert, Frank, J. Hoste jr. en K. Huysmans. Alle vier stellig mannen van grote betekenis voor de Vlaamse Beweging, doch waarvan twee althans, Huysmans en Frank, nooit tot de eigenlijke flaminganten behoord hebben. Zelf hadden zij zich helemaal aan het Frans-Belgisch milieu aangepast en ze waren te zeer gebonden, de ene aan de socialistische organisatie en de andere – vroeger althans – aan het Belgisch expansionisme, dan dat zij de Vlaamse Beweging voor niets meer dan een bijzaak konden houden. Van Cauwelaert en Hoste jr. integendeel zijn heuse goede flaminganten en zolang zij beiden er buiten blijven, kan men niet spreken van de algemeenheid der flaminganten. Verder zullen wij echter zien dat het verschil tussen hen en de activisten feitelijk niet zo heel groot is.

Tegenover die vier “passieven” willen wij slechts vier actieve flaminganten stellen, wiens huidige politieke betekenis wellicht nog niet zo groot is, maar wiens directe invloed op de Vlaamse Beweging toch heel wat groter is.

Lod. De Raet, de schrijver van het meesterlijke verslag der hogeschoolcommissie, heeft gedurende de eerste maanden van de oorlog, die helaas de laatste van zijn leven moesten zijn, veel bijgedragen tot het ontstaan van het activisme. Zijn dagboek uit die tijd, dat nu reeds in flamingantenhanden berust en na de oorlog mag gepubliceerd worden, zal ons tonen hoe hij als een der allereersten de Gordiaanse knoop van het Vlaams-Belgische probleem had doorgehakt en voor alles de man van zijn Vlaamse volk wilde zijn.

Hyp. Meert, stichter van het A.N.V., wiens hele leven en een veelbelovende wetenschappelijke loopbaan aan onze beweging is opgeofferd, is de levende Vlaamse documentatie; zijn archief draagt in Vlaanderen de naam van Vlaams arsenaal en van hem moesten onze politieke sprekers in het parlement en elders steeds hun gegevens krijgen.

Prof. W. de Vreese, de ook in Nederland goed bekende geleerde, onverzoenlijke, hardnekkige flamingant, is de geestelijke vader van een heel geslacht, dat als leraars in athenea en middelbare scholen diezelfde onverzoenlijke Vlaamse geest onder de jeugd verspreidt.

Prof. Dosfel, die met prof. Bellefroid de Vlaamse rechtstaal hervormd heeft in zuiver Nederlandse zin, is de schrijver van het beste wetenschappelijk boek over de Belgische taalwetgeving en door karakter en wetenschap een man van grote invloed op de hele Vlaamse katholieke wereld.

Van de litteratoren eindelijk, die in een taalwetgeving natuurlijk grote invloed hebben, zijn Vermeyleen en Leo van Puyvelde beslist passief. Van de Woestijne, Teirlinck en Toussaint van Boelaere zijn het iets minder (zij doen het hunne om de Vlaamse litteratuur in Duitsland te doen kennen, wat stellig ook politieke betekenis heeft). Pastoor H. Verriest, Stijn Streuvels, Persijn, De Cock staan sympathiek tegenover het activisme; Pol de Mont, René de Clercq, Felix Timmermans, Leo Meert, Richard De Cneudt enz. strijden de strijd mee.

Het is dus beslist in tegenspraak met de waarheid, dat in de Vlaamse Beweging het activisme slechts van weinig belang zou zijn. De waarheid is integendeel, dat bijna het hele flamingantisme actief is en dat het activisme beslissende invloed zal hebben op het lot van Vlaanderen ... in goede of in slechte zin.

Lectuur voor geïnterneerde Belgische soldaten.

Onze oproep verleden jaar tot het Nederlandse publiek gericht, waarin verzocht werd "toezending van lectuur voor de geïnterneerde Belgische soldaten", had goede resultaten.

Vele boeken, tijdschriften en illustraties deed men hen geworden.

Ook dit jaar werd ons nog het een en ander toegezonden. Voor dit alles blijven wij dan ook iedereen dankbaar. Maar er is meer nodig.

Nu de lange winteravonden terug zijn aangebroken moet er zorg gedragen worden voor voldoende afleiding voor onze jongens.

Wanneer zij 's avonds in de barakken moeten doorbrengen, kan lectuur zo'n aangename tijdpassering zijn.

De meest intellectuelen zijn in de kampen achtergebleven, daar de vak- en werklieden elders werk gevonden hebben.

Wanneer u boeken, illustraties, enz. heeft, doet u een goed werk, met het ons toe te zenden.

Wanneer u een briefkaart stuurt of telefoneert, sturen wij u iemand om het af te halen.

Overbodig te vermelden dat onze jongens u er dankbaar voor zullen blijven.

Het Belgisch comité
Lange Voorhout 17 – Tel. H. 1750